

**LIETUVOS RESPUBLIKOS 2010 M. VISUOTINIO ŽEMĖS ŪKIO SURAŠYMO
KOMISIJOS POSĖDŽIO
PROTOKOLAS**

2010-12-22 Nr. DP-100

Vilnius

Posėdis įvyko: 2010-12-15

Posėdžio pirmininkė – Vilija Lapėnienė

Posėdžio sekretorė – Aušra Jablonskienė

Dalyvavo: V. Lapėnienė, E. Pranckevičius, E. Olisevičius, A. Šapolienė, A. Jablonskienė.

Nedalyvavo: M. Kuklierius, A. Savilionis, G. Staliūnienė, G. Vaičionis, E. Bičius,
J. Milieškaitė, J. Kraujelis.

DARBOTVARKĖ:

1. Žemės ūkio surašymo išankstinių rezultatų pristatymas.
2. Kiti klausimai.

V. Lapėnienė pradėjo komisijos posėdį. Ji pranešė, kad 11 val. bus paskelbtas pranešimas spaudai apie 2010 m. visuotinio žemės ūkio surašymo pirmuosius rezultatus. V. Lapėnienė padėkojo komisijos nariams už pagalbą ir jų indėlį į surašymą. Pažymėjo, kad surašymas praėjo sėkmingai, ypatingų problemų nebuvo. Buvo pasirinktas tinkamas surašymo būdas.

A. Jablonskienė pristatė pirmuosius surašymo rezultatus. Ji pažymėjo, kad per surašymą buvo apklausti visi ūkininkų ir šeimos ūkiai bei visos žemės ūkio bendrovės ir įmonės, auginančios žemės ūkio augalus ar laikančios ūkinius gyvūnus. Ūkiai pateikė statistinius duomenis apie naudojamus žemės plotus, laikomus ūkinius gyvūnus, naudojamą žemės ūkio techniką ir ūkinius pastatus, ūkyje dirbančius šeimos narius ir samdomuosius darbuotojus, žemės ūkio gamybos metodus, kitą, ne žemės ūkio, veiklą.

Visuotinis žemės ūkio surašymas buvo atliktas siekiant užfiksuoti žemės ūkyje vykstančius pokyčius, žinoti, kiek Lietuvoje yra žemės ūkio produktų gamintojų, gauti tikslūs statistinius duomenis, reikalingus Lietuvos žemės ūkio raidai analizuoti, žemės ūkio plėtros galimybėms numatyti, Europos Sąjungos skiriamos paramos efektyvumui ir jos poreikiui ateityje įvertinti. Ankstesnis, 2003 m. visuotinis žemės ūkio surašymas vyko Lietuvai dar nesant ES nare, todėl šis 2010 m. surašymas parodys, kokią įtaką Lietuvos žemės ūkiui padarė narystė ES, jos skiriama parama.

Žemės ūkio surašymas atliekamas ne tik Lietuvoje. Visos Europos Sąjungos šalys, vykdydamos naujausių teisės aktų reikalavimus, 2010 metais atliko tokius surašymus.

Surašymas vyko sklandžiai, atlikti visi numatyti darbai. Smulkių nesklaidumų pasitaikė, tačiau jie nepadarė įtakos nei surašymo eigai, nei duomenų kokybei. Surašymo metu nepavyko susisiekti su kai kuriais ūkininkaujančiais asmenimis, pasitaikė atsisakymų teikti informaciją. Nerasti ir atsisakę teikti informaciją ūkiai sudarė 4 proc. visų apklaustų ūkių. Tačiau didžioji dauguma ūkininkaujančių asmenų suprato surašymo svarbą ir duomenis teikė geranoriškai.

Lietuvoje atlikto žemės ūkio surašymo pirmieji rezultatai parodė, jog 2010 m. birželio 1 d. Lietuvoje veikė 199,9 tūkst. ūkių, žemės valdoje turinčių vieną ir daugiau hektarų naudojamų žemės ūkio naudmenų arba ūkio žemės valdoje turinčių mažiau kaip vieną hektarą žemės ūkio naudmenų, jei žemės ūkio pardavimo pajamos per metus sudaro ne mažiau kaip 5000 Lt. Duomenys apie šių ūkių skaičių, naudojamų žemės ūkio naudmenų plotą ir vidutinį jų dydį pateikiami 1 lentelėje.

Apibendrinus išankstinius surašymo rezultatus, nustatyta, kad ūkių, turinčių 1 ir daugiau hektarų žemės ūkio naudmenų, skaičius Lietuvoje per septynerius metus (nuo 2003 m. žemės ūkio surašymo) sumažėjo daugiau kaip 26 procentais. Labiausiai sumažėjo ūkių, turinčių 2–5 ha naudojamų žemės ūkio naudmenų (palyginti su 2003 m. surašymo duomenimis, jų skaičius sumažėjo 37 proc., arba 49,6 tūkst. ūkių), ir ūkių, turinčių 5–10 ha naudojamų žemės ūkio naudmenų (palyginti su 2003 m. surašymo duomenimis, jų skaičius sumažėjo 30 proc., arba 17,3 tūkst. ūkių). Vieni ūkiai žemę pardavė, dovanojo, kiti – išnuomojo, treči – pasitraukė iš prekinės žemės ūkio gamybos, už tai gaudami paramą pagal kaimo plėtros programą. Ūkių pasiskirstymas pagal naudojamų žemės ūkio naudmenų plotą pateiktas 2 lentelėje.

Ūkiuose, žemės valdoje turinčiuose vieną ir daugiau hektarų naudojamų žemės ūkio naudmenų, per 2010 m. surašymą buvo surašyta beveik 10 proc. daugiau naudojamų žemės ūkio naudmenų negu per 2003 m. surašymą. Tikėtina, jog dirbti žemę arba palaikyti ją geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės paskatino ES teikiama parama.

Visus septynerius metus nuo 2003 m. visuotinio žemės ūkio surašymo stebimas ūkių stambėjimas. Šią tendenciją patvirtina ir pirmieji 2010 m. surašymo rezultatai. Vidutinis ūkio dydis (pagal žemės ūkio naudmenų plotą) padidėjo nuo 9,3 hektarų 2003 m. iki 13,8 hektarų 2010 m. Didelių, turinčių daugiau kaip 100 hektarų žemės ūkio naudmenų, ūkių buvo 3,8 tūkst. Jie sudarė 2 proc. visų ūkių ir valdė 42 proc. naudojamų žemės ūkio naudmenų. 2003 m. tokių ūkių buvo dvigubai mažiau.

Tačiau yra daug mažų ūkių. 2010 m. surašymo metu iki 5 hektarų žemės ūkio naudmenų turėjo 117,5 tūkst. ūkių, tai sudarė daugiau nei pusę (59 proc.) visų ūkių ir šie valdė apie 11 proc. žemės ūkio naudmenų.

Pirmieji surašymo rezultatai parodė, jog 2010 m. birželio 1 d. Lietuvoje buvo 166 tūkst. smulkiųjų ūkių, žemės valdoje turinčių mažiau nei vieną hektarą naudojamų žemės ūkio naudmenų, kurių pajamos iš žemės ūkio veiklos per metus nesiekė 5000 Lt. Statistiniai duomenys iš sodų bendrijų nebuvo renkami. Išankstiniais duomenimis, smulkiųjų ūkių skaičius 2010 m. buvo 10 proc. mažesnis negu 2003 m. Jų naudojamos žemės ūkio naudmenos sudarė 22 tūkst. hektarų ir buvo 18 proc. mažesnės nei 2003 m. Tačiau 2010 m. surašymo metu užfiksuota, jog smulkieji ūkiai turėjo 15,1 tūkst. hektarų nenaudojamų žemės ūkio naudmenų. 45 proc. naudojamų žemės ūkio naudmenų šiuose ūkiuose užėmė ariama žemė (daugiausia buvo auginama daržovių ir bulvių), 31 proc. – pievos, 21 proc. – sodai ir uogynai, 3 proc. – šiltnamiai ir kitos naudojamos žemės ūkio naudmenos.

Statistikos departamento darbuotojai šiuo metu apdoroja ir analizuoja surašymo statistinius duomenis. Surašymo duomenys lyginami su kitų statistinių tyrimų, administracinių šaltinių duomenimis. Radus reikšmingus neatitikimus, kreipiamasi į ūkį, siekiant išsiaiškinti tų neatitikimų priežastis. Taip pat atliekama loginė analizė, nes ne visas loginės kontrolės sąlygas buvo įmanoma įdiegti duomenų įvedimo į duomenų bazę programoje.

2011 m. bus skelbiami išankstiniai surašymo rezultatai. 2011 m. vasario mėn. Statistikos departamento interneto svetainėje bus paskelbti išankstiniai pagrindiniai surašymo rezultatai ir parengtas pranešimas spaudai, 2011 m. rugpjūčio mėn. bus parengtas pranešimas spaudai apie žemės ūkyje dirbančių asmenų skaičių, 2011 m. lapkričio mėn. bus parengta informacija apie pirmuosius surašymo rezultatus bei pranešimas spaudai apie žemės ūkio gamybos metodus. 2012 m. surašymo duomenys pagal ES teisės aktų reikalavimus bus perduoti Europos Sąjungos statistikos tarnybai ir bus išleistas surašymo rezultatų leidinys.

Per surašymą visoje Lietuvoje dirbo daugiau kaip 1300 darbuotojų. Darbuotojus buvo stengiamasi parinkti iš tos seniūnijos, kuri jiems buvo priskirta surašymo metu, nes ankstesnių statistinių tyrimų patirtis parodė, kad žmonės lengviau bendrauja ir teikia duomenis pažįstamiems žmonėms. Daugelį per surašymą iškilusių nesklandumų padėjo išspręsti surašinėtojų sukaupta patirtis.

V. Lapėnienė teigė, kad Lietuvai pavyko pasiekti labai aukštą atsiskaitymo lygį – 96 proc.

A. Jablonskienė informavo, kad lyginant surašymo metu gautus statistinius duomenis su administracinių šaltinių duomenimis paaiškėjo, kad pasitaikė tokių ūkių, kurie 2010 m. deklaravo

pasėlius, tačiau atsisakė teikti informaciją surašymui arba buvo nerasti. Kai kurie surašymui reikalingi šių ūkių duomenys buvo paimti iš administracinių šaltinių (Pasėlių deklaracijų duomenų bazės, Ūkinių gyvūnų registro, Sodros duomenų bazės ir kt.), taip pat iš kitų statistinių tyrimų. Duomenys kurie retai keičiasi, pvz. duomenys apie ūkinius pastatus ir techniką, paimti iš 2003 m. surašymo. Tokiu būdu surašymo bazė buvo papildyta daugiau kaip 2000 ūkių duomenimis ir kiekvienas iš tų ūkių turi žymą, kad informacija paimta iš administracinių šaltinių.

E. Pranckevičius teiravosi, kokią informaciją planuojama skelbti vasario mėnesį. A. Jablonskienė teigė, kad šalies lygiu bus skelbiama informacija apie ūkių skaičių, jų vidutinį dydį, žemę, pasėlius, darbuotojus, ūkinius gyvūnus. Ko daugiau rodiklių bus stengiamasi pateikti savivaldybių lygiu. Informacija apie žemės ūkio gamybos metodus tuo metu dar nebus skelbiama.

E. Pranckevičius paklausė, ar 2010 m. surašymo rezultatai bus pateikti šalia 2003 m. surašymo rezultatų. A. Jablonskienė teigė, kad vasario mėnesį rodiklių duomenų bazėje bus patalpinta tik 2010 m. surašymo informacija, nes 2003 m. buvo naudojama kitokia duomenų bazės struktūra. Tačiau Statistikos departamento interneto svetainėje skyrelyje “2010 m. žemės ūkio surašymas“ arba teminėse lentelėse bus palyginti 2003 ir 2010 surašymų duomenys. E. Pranckevičius teigė, kad Žemės ūkio ministerijai labai aktualus dviejų surašymų rezultatų palyginimas, nes tuomet galima būtų įvertinti kaip pasikeitė situacija Lietuvai įstojus į ES.

E. Pranckevičius teiravosi, ar rodiklių duomenų bazėje bus 2003, 2005, 2007 ir 2010 metų rodiklių palyginimas. A. Jablonskienė teigė, kad 2005 ir 2007 m. tyrimų rezultatai jau yra patalpinti rodiklių duomenų bazėje, tačiau tai buvo atrankiniai tyrimai ir 2010 m. surašymo rezultatai daugiausia bus lyginami su 2003 m. surašymo rezultatais.

E. Pranckevičius teiravosi, kada kitos ES šalys daro pranešimus spaudai su pirmais išankstiniais rezultatais. V. Lapėnienė teigė, kad Lietuva tikriausiai pirma šalis, kuri taip anksti skelbia išankstinius duomenis, nes kai kuriuose šalyse surašymas dar nėra užbaigtas.

A. Jablonskienė paminėjo, kad buvo teisingas sprendimas apklausti visus ūkius apie taikomus gamybos metodus, nes tokie statistiniai duomenys renkami pirmą kartą ir darant atrankinį tyrimą, galėtume iškreipti informaciją.

V. Lapėnienė dar kartą padėkojo atvykusiems komisijos nariams ir įteikė jiems padėkos raštus.

NUTARTA:

1. Skelbiant išankstinius surašymo rezultatus, juos el. paštu išsiųsti ir komisijos nariams.
2. Kitą komisijos posėdį organizuoti pagal poreikį.

Komisijos pirmininkė

Vilija Lapėnienė

Komisijos sekretorė

Aušra Jablonskienė